

Kulturmiljöer Kulttuuriympäristöt

Inventering av värdefulla kulturmiljöer på landskapsnivå 2014-2016
Maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventointi 2014-2016

Österbottens landskapsplan 2040 Pohjanmaan maakuntakaava

Foto: Christine Bonn

Kulturmiljöstrategin 2014 -2020

Kulttuuriympäristöstrategia 2014-2020

Statsrådets principbeslut 20.3.2014 Valtioneuvoston periaatepäätös

Vision för 2020 - Visio vuodelle 2020:

Kulturmiljön – en källa till **välbefinnande och livskraft**
Kulttuuriympäristö – **hyvinvoinnin ja elinvoiman lähde**

Människor uppskattar kulturmiljön och **arbetar aktivt för dess bästa.**
Ihmiset arvostavat kulttuuriympäristöä ja **toimivat aktiivisesti sen hyväksi.**

En välskött kulturmiljö lever i tiden men **bevarar** samtidigt sina **särdrag**. Den offentliga förvaltningens resurser är inriktade på att se till att **förändringen är kontrollerad.**

Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö elää ajassa **ominaispiirteensä säilyttäen.** Julkishallinnon voimavarat on suunnattu ohjaamaan sen **hallittua muutosta.**

För näringslivet **öppnar** kulturmiljöns mångfald **för framgångar.**
Elinkeinoelämälle kulttuuriympäristön monimuotoisuus **avaa menestymisen mahdollisuuksia.**

STRATEGINS CENTRALA BEGREPP

STRATEGIAN KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Kulturmiljön är en miljö som uppstått till följd av människans verksamhet eller i växelverkan mellan människan och naturen. Den omfattar kulturlandskap, den byggda kulturmiljön och fornlämningar. Kulturmiljön innefattar både områdeshelheter och enskilda objekt.

Kulttuuriympäristö tarkoittaa ihmisen toiminnasta sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntynyttä ympäristöä. Siihen kuuluu kulttuurimaisema, rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset. Kulttuuriympäristö pitää sisällään sekä aluekokonaisuuksia että yksittäisiä kohteita.

Kulturlandskap är en miljö som uppstått i växelverkan mellan människan och naturen och som till exempel kan ses som en lokal, visuell, upplevelserik eller historisk helhet.

Kulttuurimaisema on ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksena syntynyttä ympäristöä, jota voi tarkastella esimerkiksi alueellisena, visuaalisena, kokemuksellisena tai historiallisena kokonaisuutena.

Den byggda kulturmiljön eller byggnadsarvet avser byggda områden, byggnader samt olika konstruktioner såsom vägar, broar och elledningar.

Rakennettu kulttuuriympäristö eli rakennusperintö tarkoittaa rakennettuja alueita, rakennuksia sekä erilaisia rakenteita, kuten teitä, siltoja ja sähkölinjoja.

Det arkeologiska kulturarvet utgör kulturmiljöns äldsta åldersbestämda skikt och den historiska grunden för kulturmiljön. Fornlämningar är konstruktioner, formationer eller föremål som människan skapat och som bevarats i landskapet, i marken eller under vatten.

Arkeologinen kulttuuriperintö muodostaa kulttuuriympäristön vanhimman ajoitettavan kerrostuman ja kulttuuriympäristön historiallisen pohjan. Muinaisjäännökset ovat maisemassa, maaperässä tai veden alla säilyneitä rakenteita, muodostelmia tai esineitä, jotka ihminen on tehnyt.

I kulturmiljöutredningar som hör till landskapsplaner

- Beskrivs landskapets landskapsstruktur och de centrala dragen genom att specificera landskapstypen
- Beskrivs hur bebyggelse- och näringslivshistorien yppar sig samt stads- och samhällsstrukturens utveckling i den bebyggda miljön och även ge akt på yngre lager, i dagens läge åtminstone till 1970-80-talen
- Beskrivs trafiknätverkets och infrastrukturens tidsmässiga och områdesvisa utveckling samt förvaltnings- och servicebyggande
- Definieras de viktigaste egenskaperna och särdragen för det arkeologiska kulturarvet i landskapet
- Beskrivs områdets kulturhistoriska särdrag
- Visas de nationellt värdefulla landskapsområdena samt de nationellt värdefulla byggda kulturmiljöernas objekt och områden**
- Definieras värdefulla landskapsområden på regional och landskapsnivå samt värdefulla byggda kulturmiljöer och objekt på regional och landskapsnivå**
- Visas inventerade vårdbiotoper
- Definieras tyngdpunkterna för landskapets kulturmiljöer

Maakuntakaavaan liittyvissä kulttuuriympäristöselvityksissä

- Kuvailaan maakunnan maisemarakenteen ja luonnon keskeiset piirteet maisema-maakuntakuvauksia tarkentaen
- Kuvailaan asutus- ja elinkeinohistorian ilmenemistä ja kaupunki- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä rakennetussa ympäristössä huomioiden myös nuoremmat kerrostumat, nykyhetkellä ainakin 1970-80 -lukuihin asti
- Kuvailaan liikenneverkon ja infrastruktuurin ajallista ja alueellista kehitystä sekä hallinnon ja palveluiden rakentamista
- Määritetään maakunnan arkeologisen kulttuuriperinnön kannalta tärkeimmät ominais- ja erityispiirteet
- Kuvailaan alueen kulttuurihistorialliset erityispiirteet
- **Osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja -alueet**
- **Määritetään maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja -alueet**
- Osoitetaan maakunnallisissa inventoinneissa tunnistetut perinnebiotoopit
- Määritetään maakunnan kulttuuriympäristön painopisteet.

Nationellt värdefulla kulturlandskap och kulturmiljöer

Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat ja kulttuuriympäristöt

- Inventeringen av de nationellt värdefulla landskapsområdena år 2013
- Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi vuonna 2013
  - En del områden föreslås nedklassas till värdefulla på landskapsnivå
  - Jotkut alueet ehdotetaan luokiteltavaksi arvokkaiksi maakuntatasolla
  - En del områden som är värdefulla på landskapsnivå föreslås höjas till nationellt värdefulla områden
  - Jotkut maakuntatasolla arvokkaat alueet ehdotetaan nostettavan valtakunnallisesti arvokkaiksi
  - I inventeringen föreslås 13 landskapsområden i Österbotten som nationellt värdefulla
  - 13 maisema-alueita Pohjanmaalla ehdotetaan inventoinnissa valtakunnallisesti arvokkaiksi
  - Inventeringen är tillsvdare vid miljöministeriet för behandling och statsrådet principbeslut saknas
  - Inventointi on vielä ympäristöministeriössä käsiteltävänä ja valtioneuvoston periaatepäätös puuttuu
- Uppdateringen av *byggda kulturmiljöer av riksintresse* (RKY) år 2009
- *Valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön* (RKY) päivitys vuonna 2009
  - Områden som fallit bort helt eller som minskats avsevärt från 1993 års RKY ingår i inventeringsarbetet
  - Alueet, jotka ovat kokonaan jäänyt pois tai rajaus on merkittävästi pienennetty vuonna 1993 inventoinnista
  - I Österbotten finns 89 RKY-områden och –objekt
  - Pohjanmaalla on 89 RKY-alueita ja -kohdetta

Utredning av kulturmiljöer på landskapsnivå

Selvitys maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä

- Kulturlandskap och byggda kulturmiljöer har inventerats i landskapet Österbotten under 2014-2016. Det är främst de områden som i den av miljöministeriet 21.12.2010 fastställda landskapsplanen har beteckningen ”*Område som är värdefullt för landskapet eller regionen med tanke på kulturmiljön eller landskapsvården*” som utretts.

I tillägg har områden samt objekt utretts som inte ingår i landskapsplanen, men som vid värdering kan visa sig vara värdefulla kulturlandskap eller byggda kulturmiljöer på landskapsnivå. Dessa är områden och objekt som finns i KIOSKI databanken eller som har inventerats under 1980-talets inventering eller på annat sätt lyfts fram.

- **Kulttuurimaisemat ja rakennetut kulttuuriympäristöt** on inventoitu Pohjanmaan maakunnassa 2014-2016 aikana. Ensisijaisesti selvitettiin ympäristöministeriön 21.12.2010 vahvistamassa maakuntakaavassa osoitetut *kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat alueet* (ma).

Lisäksi selvitettiin alueita sekä kohteita jotka eivät ole maakuntakaavassa, mutta jotka arvotuksessa voivat osoittautua maakunnallisesti arvokkaiksi kulttuurimaisemiksi tai rakennetuiksi ympäristöiksi. Nämä ovat alueita ja kohteita jotka ovat KIOSKI tiedostoissa tai jotka ovat inventoitu 1980-luvulla tai muulla tavalla nousseet esille.

Samarbete - Yhteistyö

- För att använda det breda kunnande inom kulturmiljöområdet som finns i regionen etablerades ett samarbete med kommunerna och övriga sakkunniga.
- Käyttäksemme seudun kulttuuriympäristöalan laajaa osaamista luotiin yhteistyö kuntien ja muiden asiantuntijoiden kanssa.
- Med samtliga 15 medlemskommuners planlägningsansvariga har möten hållits där områden och objekt från varje kommun presenterats och behandlats. Samtidigt har varje kommun kunnat föra fram egna förslag på områden och objekt. För att få fokus på områdenas betydelse på landskapsnivå har dessa möten hållits gemensamt för kommunernas planläggare.
- Kaikkien 15 jäsenkuntien kaavoittajien kanssa on pidetty kokouksia joissa esitettiin ja käsiteltiin jokaisen kunnan alueet ja kohteet. Samalla jokainen kunta sai ehdottaa alueita ja kohteita. Kokoukset pidettiin yhteisesti kuntien kaavoittajien kanssa niin että saatiin painopiste alueiden maakunnalliselle merkitykselle.
- Som arbetsgrupp för utredningen har fungerat representanter från Museiverket, Österbottens museum, Jakobstads museum, NTM-centralen, Aktion Österbotten, ÖSP och Österbottens förbund.
- Selvitystyön työryhmänä on toiminut edustajia Museovirastosta, Pohjanmaan museosta, Pietarsaaren museosta, ELY-keskuksesta, Aktion Österbottenista, ÖSP:stä ja Pohjanmaan liitosta.
- Under arbetets gång har kontakt tagits med lokala sakkunniga enligt behov.
- Työn edetessä on paikallisten asiantuntijoiden kanssa oltu yhteydessä tarpeen mukaan.

Kulturmiljöer som är värdefulla på landskapsnivå

Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt

- Kulturlandskap
  - Områden som tidigare varit värdefulla på nationell nivå (RKY 1993)
  - Gamla områden som inte ändras
  - Gamla områden där gränsen justeras
  - Gamla områden som inte längre föreslås ingå i kategorin värdefulla på landskapsnivå
  - Nya områden
- Kulttuurimaisema
  - Alueet jotka ovat olleet valtakunnallisesti arvokkaita (RKY 1993)
  - Vanhat alueet joihin ei tule muutoksia
  - Vanhat alueet joille rajausta tarkennetaan
  - Vanhat alueet jotka ehdotetaan poistuvan luokasta maakunnallisesti arvokas
  - Uudet alueet

Foton: Christine Bonn

Kulturmiljöer som är värdefulla på landskapsnivå

Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt

- Byggda kulturmiljöer
  - Områden och objekt som tidigare ingått i RKY-områden från 1993
  - Gamla landskapsområden som klassas till byggda kulturmiljöer
  - Nya områden
  - Nya objekt
- Rakennetut kulttuuriympäristöt
  - Alueita ja kohteita jotka ovat aikaisemmin olleet osa valtakunnallisesti arvokkaita RKY-alueita vuodelta 1993
  - Vanhat maisema-alueet jotka luokitellaan rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi
  - Uudet alueet
  - Uudet kohteet

Urvalskriterier för kulturlandskap:

- Landskapsstrukturen och hur kulturlandskapet har vuxit fram utifrån den
- Landskapets och markanvändningens historiska utveckling och utvecklingens kontinuitet
- Kulturdragens representativitet, sällsynthet, ursprunglighet samt hur väl dragen är bevarade
- Områdets livskraftighet och nuvarande funktionalitet
- Landskapsbildens enhetlighet, harmoni och effektfullhet
- Landskapsområdet som representant för regionala särdrag
- Störningar i landskapet samt skador och hotfaktorer som sänker värdena

Kulttuurimaisemien valintakriteerit:

- Maisemarakenne ja miten kulttuurimaisema on kehittynyt sen pohjalta
- Maiseman ja maankäytön historiallinen kehitys ja kehityksen jatkuvuus
- Kulttuuripiirteiden edustavuus, harvinaisuus, säilyneisyys ja alkuperäisyys
- Alueen elinvoimaisuus ja nykyinen toimivuus
- Maisemakuvan yhtenäisyys, eheys ja vaikuttavuus
- Maisema-alue alueellisten erityispiirteiden kuvaajana
- Maisemahäiriöt ja luonnonarvoja alentavat vauriot ja uhkatekijät

Urvalskriterier för byggda kulturmiljöer:

- Byggnad som har format den fysiska miljön och inspirerat byggandet på landskapsnivå
- Byggnad/område som har bevarats i ursprungligt skick med tanke på placeringen i landskapet och områdesstrukturen
- Byggnader/områden som representerar en unik företeelse, t.ex. ett byggnadssätt
- Byggnader/områden som relaterar till en historisk näringsform, person eller händelse
- Byggnader/områden eller helheter planerade av kända arkitekter/byggmästare
- Områden med enhetligt byggnadsbestånd, en enhetlig stadsplan eller en arkitektonisk helhet
- Områden där den gamla strukturen, t.ex. vägnätet, åkrarna och byggnadernas traditionella placering i landskapet eller i förhållande till varandra, har bevarats
- Hotfaktorer mot kulturmiljöhelheten, som t.ex. nybyggnation och förfall

Rakennetun kulttuuriympäristön valintakriteerit:

- Rakennus joka on muovannut fyysistä ympäristöä ja inspiroinut rakentamista maakuntatasolla
- Rakennus/alue joka on säilynyt alkuperäisenä sijaintia maisemassa ja maisemarakenteessa nähden
- Rakennukset/alueet edustavat harvinaista ilmiötä, esim. rakennustapaa
- Rakennukset/alueet jotka liittyvät historialliseen henkilöön, tapahtumaan, prosessiin tai historialliseen elinkeinomuotoon
- Rakennukset/alueet tai kokonaisuudet jotka ovat tunnettujen arkkitehtien/rakennusmestareiden suunnittelemia
- Alueet jotka ovat säilyneet yhtenäisinä rakennuskannaltaan tai on toteutettu yhtenäisen asemakaavan tai arkkitehtuurisuunnitelman pohjalta
- Alueet joissa perinteinen rakenne kuten tiestö, peltojen sijainti, rakentamisen suhde maisemaan ja rakennusten perinteinen sijoitus pihapiirissä ovat säilyneet
- Kulttuuriympäristökokonaisuuden uhkatekijät kuten uudisrakentaminen ja rappeutuminen

Beteckningar för områdenas särdrag - Alueiden erityisominaisuuksia kuvaavat merkinnät

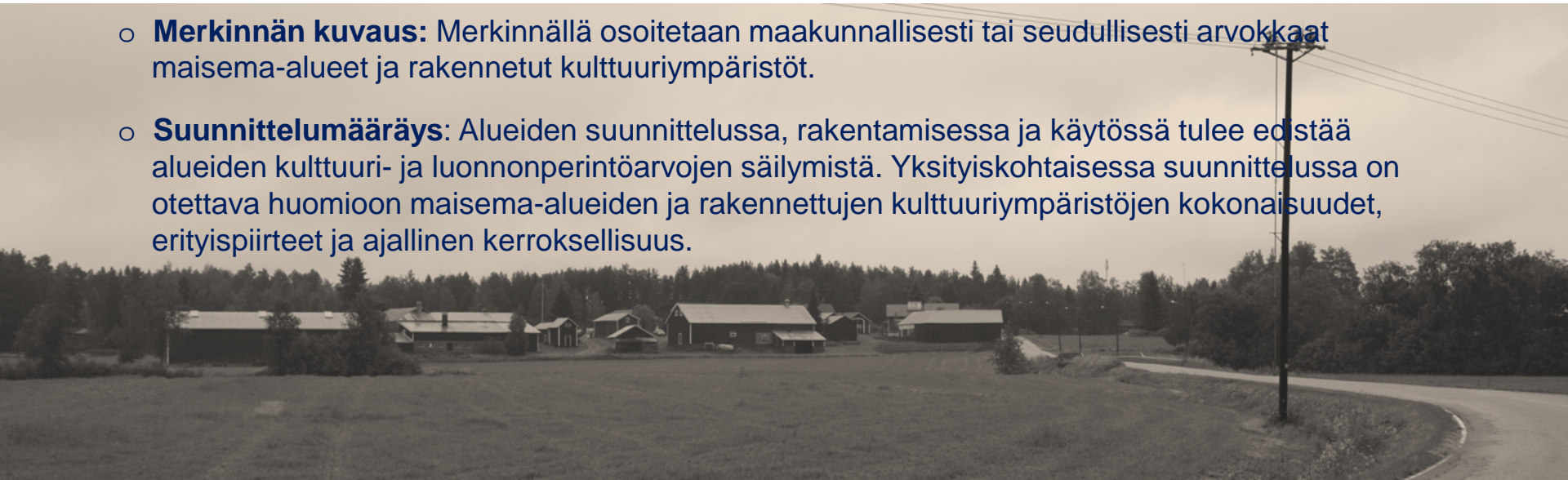
- Område som är nationellt värdefullt med tanke på kulturmiljön eller landskapsvärden
- Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokas alue
  - **Beskrivning av beteckningen:** Med beteckningen anges nationellt värdefulla objekt i den byggda kulturmiljön.
  - **Planeringsbestämmelse:** Vid planering och användning av samt vid byggande i områdena ska bevarandet av de värden som hänför sig till kultur- och naturarvet främjas. Vid detaljerad planering skall landskapsområdenas och den byggda kulturmiljöns helheter, särdrag och tidsmässiga skiktning beaktas.
  - **Merkinnän kuvaus:** Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.
  - **Suunnittelumääräys:** Alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee edistää alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus.

Område som är värdefullt för landskapet eller regionen med tanke på kulturmiljön eller landskapsvården

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tai seudullisesti arvokas alue

- **Beskrivning av beteckningen:** Med beteckningen anges landskapsområden och byggda kulturmiljöer som är av intresse för landskapet och på det regionala planet
- **Planeringsbestämmelse:** Vid planering och användning av samt vid byggande i områdena ska bevarandet av de värden som hänför sig till kultur- och naturarvet främjas. Vid detaljerad planering skall landskapsområdenas och den byggda kulturmiljöns helheter, särdrag och tidsmässiga skiktning beaktas.
- **Merkinnän kuvaus:** Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.
- **Suunnittelumääräys:** Alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee edistää alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus.

Österbottens landskapsplan 2030 – Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Fastställd av miljöministeriet 21.12.2010 – Ympäristöministerön vahvistama 21.12.2010

Objekt som är nationellt värdefullt med tanke på kulturmiljön eller landskapsvården

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokas kohde

- **Beskrivning av beteckningen:** Med beteckningen anges nationellt värdefulla objekt i den byggda kulturmiljön.
- **Planeringsbestämmelse:** Vid planering och användning av samt byggande i områdena skall bevarandet av de värden som hänför sig till kultur- och naturarvet främjas.
- **Merkinnän kuvaus:** Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita.
- **Suunnittelumääräys:** Alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee edistää kohteen kulttuuriperintöarvojen ja maisema-arvojen säilymistä.

Inventerade områden - Inventoidut alueet

Jakobstadsregionen - Pietarsaaren seutu

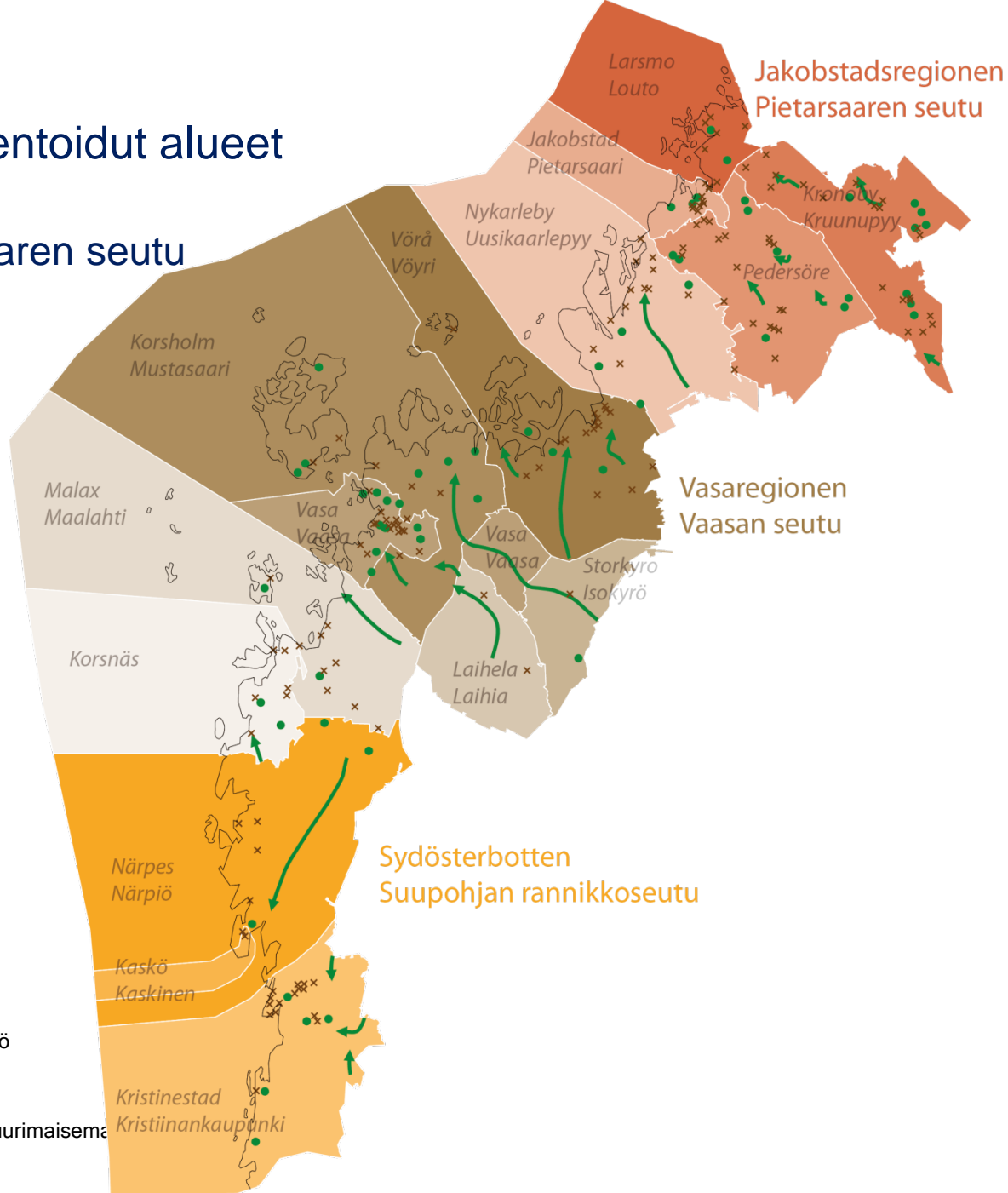
- 83 områden
- 83 aluetta

Vasaregionen - Vaasan seutu

- 93 områden
- 93 aluetta

Sydösterbotten - Suupohja

- 33 områden
- 33 aluetta

Kulturmiljöer i planhierarkin

Kulttuuriympäristöt kaavoitusjärjestelmässä

Landskapsplan - Maakuntakaava

Nationella - Valtakunnalliset

Landskaps - Maakunnalliset

Generalplan - Yleiskaava

Utredning på generalplanenivå
Yleiskaavatasoinen selvitys

Kulturmiljöprogram
Kulttuuriympäristöohjelma

Detaljplan - Asemakaava

Utredning på detaljplanenivå
Asemakaavatasoinen selvitys

Kulturmiljöprogram
Kulttuuriympäristöohjelma

Nytt tema: Ladlandskap
Uusi teema. Latomaisemat

Nytt tema: Sommarstugeområden
Uusi teema: Kesähuvila-alueet

Fotografier tagna i samband med inventeringen av värdefulla kulturmiljöer på landskapsnivå finns att ses på Pinterest
Valokuvia otettu maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventoinnin yhteydessä on nähtävissä Pinterestissä

Kulturmiljöer i Österbotten - Kulttuuriympäristöjä Pohjanmaalla

© Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto

Österbottens förbund...

58
Pin-lisäystä

9
seuraaaja

Seuraa taulua

palvelusta Foursquare

Pedersören kunta

Staraby, Pedersöre

1

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

palvelusta Foursquare

Nykarleby | Uusikaarlepyy

Munsala kyrka - Munsalan kirkko

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

palvelusta Foursquare

Pedersören kunta

Näsibacka, Pedersöre

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

palvelusta Foursquare

**Kristinestad /
Kristiinankaupunki**

Vandringsled, Tegelbruksbacken -
Vaellusreitti, Tiilitehtaanmäki

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

Sandkulla kvarn

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

Odlingslandskap - Vijelysmaisema

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

palvelusta Foursquare

Vörå

Båthus i Oravais - Venevajoja
Oravaisissa

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

palvelusta Foursquare

Nykarleby | Uusikaarlepyy

Nykarleby vattentorn -
Uudenkaarlepyyn vesitorni

Hundfloka mot rödmyllad vägg -
Koiranputki punamultataustalla

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

palvelusta Foursquare

Uusikaarlepyy

Topeliusplanaden i Nykarleby -
Topeliuksenpuistikko,
Uusikaarlepyy

Lisätty kohteesta:
Uploaded by user

